

DE FLORA VAN LILBOSCH

J. Klinckenberg, Weverstraat 5, 6101 GZ Echt
W. de Veen, Prinses Margrietstraat 65, 6101 HM Echt

In dit artikel wordt aan de hand van een in 1995 uitgevoerde inventarisatie de flora van een aantal biotopen nader geanalyseerd. Bovendien wordt ingegaan op de floristische potenties van het beheersgebied. De nabijheid van het bronnengebied van de Pepinusbeek, de aanwezigheid van kalkarme kwel, de verschillende bodemtypen, inrichting en beheer zijn hierop van grote invloed.

Tot voor kort kende het onderzochte gebied een intensief agrarisch gebruik. Het huidige beheersgebied Lilbosch is een landbouwgebied dat doorsneden is met greppels, sloten, houtwallen en landbouwpaden. Daarnaast zijn akkers aanwezig, welke zowel intensief als extensief gebruikt worden. De aanwezige weilanden met de daarin aangelegde amfibieënpoelen kennen een extensief gebruik. Het veranderende grondgebruik zal zich onder meer weerspiegelen in de aanwezige flora. De situatie van de flora in het beheersgebied Lilbosch vormt dan ook een belangrijke indicatie voor de (potentiële) natuurwetenschappelijke waarden.

METHODE

Alle te onderscheiden biotopen (weilanden, poelen, sloten, graan- en hakvruchtakkers,

bermen en houtwallen) zijn geïnventariseerd op de aanwezigheid van hogere plantensoorten. De belangstelling ging hierbij vooral uit naar de soorten die een indicatie geven van een mogelijke gewenste ontwikkeling van de vegetatie. Van een aantal weilanden, graanakkers en nieuw aangelegde bermen is aan de hand van Tansley-codes de soortensamenstelling nader geanalyseerd.

RESULTATEN

ALGEMEEN

In totaal zijn in het beheersgebied Lilbosch 243 soorten hogere planten aangetroffen. Tabel I bevat een overzicht van soorten die vermeld staan op de nationale Rode lijst of op de lijst met Bedreigde planten van Limburg. De bodem bestaat grotendeels uit vrij voed-

selrijke grondsoorten met hier en daar venigmoerige situaties. Dit gegeven weerspiegelt zich in de gevonden plantensoorten. Indien de soorten worden ingedeeld naar ecologische groepen (VAN DER MEIJDEN, 1990) dan wijzen vrijwel alle gevonden soorten op een matig (code 7 van de trofietoestand en zuurgraad) tot zeer voedselrijke (code 8) situatie. Meestal is de indicatie voor vochttoestand 4 (vochtig).

Omdat we te maken hebben met een landbouwgebied zijn de ecologische groepen G47 en G48 (graslanden op vochtige matig tot zeer voedselrijke bodem) en P47 en P48 (pioniersvegetaties op matig tot zeer voedselrijke bodem, in dit geval akkers) oververtegenwoordigd. Bovengenoemde ecologische groepen zijn in Nederland ruimschoots aanwezig. Geheel in dit beeld past dan ook het geringe aantal gevonden Nederlandse-Rode Lijst soorten, te weten Echt duizendguldenkruid (*Centaurea erythraea*) en Duizendknoopfonteinkruid (*Potamogeton polygonifolius*). Niet geheel toevallig horen deze soorten tot andere ecologische groepen. Uit de lijst van bedreigde planten van Limburg blijkt dat er desondanks enkele interessante soorten aanwezig zijn.

In vrijwel alle biotopen is duidelijk de overgang van een intensieve landbouwkundige bewerking naar een extensief landbouwkundig gebruik zichtbaar. Bovendien hebben delen van het gebied een andere functie gekregen. Akkerranden zijn omgevormd tot bermen, delen van weilanden zijn poelen geworden. Dit heeft natuurlijk zijn invloed op de flora.

De soortensamenstelling van de, in bermen omgezette, akkerranden vertoont allerlei overgangen tussen een vegetatie die karakteristiek is voor akkers naar een die kenmerkend is voor bermen.

Verder staat de vegetatie voor een groot deel nog in het begin van haar ontwikkeling. Van bijvoorbeeld de plantengemeenschap die

FIGUUR 1. De bij de poelenaanleg vrijkomende voedselarme ondergrond is gebruikt voor de aanleg van schrale bermen.

kenmerkend is voor droogvallende oevers, hebben bepaalde soorten zich al kunnen vestigen. Een aantal karakteristieke en vaak gevoelige soorten ontbreekt nog.

In het hele gebied zijn soorten die wijzen op een storsingssituatie overvloedig aanwezig. Tot slot is nog steeds de ongunstige invloed van het grondgebruik uit het verleden merkbaar. Hierbij kan gedacht worden aan eutrofiëring (bemesting), verdroging, verzuring en de aanplant van exoten (bijvoorbeeld Canadapopulieren).

WEILANDEN

In tabel II wordt een overzicht gepresenteerd van de flora van de Grenswei (W1) en de Walenwei (W3). De soorten die groeien in of aan de hier gelegen poelen zijn buiten beschouwing gelaten. Ter vergelijking geven wij eveneens een overzicht van de flora van twee aangrenzende weilanden gelegen buiten het beheersgebied (W2 resp. W4).

Vergelijken wij de Grenswei en de Walenwei met de aangrenzende weilanden buiten het beheersgebied, dan valt meteen op dat de soortenrijkdom in het beheersgebied veel groter is. Toch heeft het intensief gebruikte weiland in het zuiden (W2) botanische potenties. Geknikte vossenstaart (*Alopecurus geniculatus*), Egelboterbloem (*Ranunculus flammula*) en Grasmuur (*Stellaria graminea*) vind je tegenwoordig niet meer in elk willekeurig weiland. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de lokaal aanwezige hogere grondwaterstanden en wellicht met de wat lagere bemestingsdruk.

De Grenswei was ruim vijf jaar geleden nog een maïsakker. De Walenwei is ten tijde van de inventarisatie nog pas één jaar beheersgebied.

In de Grenswei wijzen het overvloedig voorkomen van Geknikte vossenstaart, Getande weegbree (*Plantago major* subsp. *intermedia*) en Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*) op een beweide grasland met sterk wisselende waterstand. Een ander deel van de vegetatie wordt overheerst door een ingezaaide variëteit van Beemdlangbloem (*Festuca pratensis*). Met name dit deel van het terrein maakt zijn potenties nog niet waar.

GRAANAKKERS

Er is een drietal graanakkers met elkaar vergeleken (zie figuur 2 en tabel II). De eerste

FIGUUR 2.
Wintergranen vormen een belangrijk aandeel van de gewasteeft.

akker (A1) is in 1995 braak blijven liggen. De vegetatie is soortenrijker en vertoont een ander beeld dan de twee andere akkers. Enerzijds is er een nat deel waar Gewoon straatgras (*Poa annua*) en Geknikte vossenstaart overheersen. Anderzijds is er een gedeelte waar tussen het opnieuw opgeschooten graan en de massaal aanwezig Grote windhalm (*Apera spica-venti*) allerlei ruderalesoorten staan. Zelfs overblijvende planten als Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), Dolle kervel (*Chaerophyllum temulum*) en Knoopkruid (*Centaurea jacea*) hebben hun

opwachting gemaakt. Het aantal verschillende akkerplanten is vrij groot. Bovendien komen zij in alle drie de akkers in behoorlijk grote aantallen voor. Het aantal minder algemene soorten (zie tabel I) is echter beperkt.

NIEUWE BERMEN

Bij een aantal akkers wordt een aantal meters brede strook grond niet meer landbouwkundig geëxploiteerd. Het is de bedoeling dat hier een bermflora tot ontwikkeling komt.

TABEL I. Overzicht van in het beheersgebied Lilbosch waargenomen soorten van de nationale Rode lijst (RL; WEEDA et al., 1990) en de lijst Bedreigde planten van Limburg (RL2; CORTENRAAD & MULDER, 1989) ingedeeld naar biotoop. Bedreigde planten van Limburg: A= akkers; B= bermen en houtwallen; H= hooi- en weilanden; P= poelen en ondiepten; S= sloten en greppels.

Soort	RL	RL2	A	B	H	P	S
		1)	2)	2)	2)	2)	2)
<i>Carum carvi</i>	-	1			x		
<i>Gnaphalium luteo-album</i>	-	1				x	
<i>Lamium hybridum</i>	-	1	x				
<i>Picris echioides</i>	-	1	x				
<i>Alnus incana</i>	-	2		x			
<i>Aphanes inexpectata</i>	-	2	x				
<i>Centaurea erythraea</i>	3	2				x	
<i>Hypericum tetrapterum</i>	-	2			x	x	
<i>Leucanthemum vulgare</i>	-	2		x			
<i>Scrophularia auriculata</i>	-	2			x		x
<i>Veronica scutellata</i>	-	2				x	
<i>Ajuga reptans</i>	-	3			x		
<i>Anemone nemorosa</i>	-	3		x			
<i>Callitriche stagnalis</i>	-	3				x	
<i>Carex acutiformis</i>	-	3		x			x
<i>Carex pseudocyperus</i>	-	3				x	
<i>Centaurea cyanus</i>	-	3	x	x			
<i>Cornus sanguinea</i>	-	3		x			
<i>Juncus acutiflorus</i>	-	3				x	x
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	-	3			x		x
<i>Myosotis laxa</i> subsp. <i>cespitosa</i>	-	3			x	x	
<i>Myriophyllum spicatum</i>	-	3				x	
<i>Potamogeton polygonifolius</i>	3	3					x
<i>Rorippa microphylla</i>	-	3					x
<i>Scirpus sylvaticus</i>	-	3				x	
<i>Stellaria uliginosa</i>	-	3		x			
<i>Vicia tetrasperma</i> subsp. <i>tetrasperma</i>	-	3	x	x	x		

FIGUUR 3. Bleekgele droogbloem

Het betreft met name de akker 'Larixbosje' die in 1995 als hakvruchtakker in gebruik is geweest en de akker 'Achter de Plantage' waar in 1995 wintergraan is verbouwd. Wat betreft de vegetatie van de nieuw aangelegde bermen wint voornamelijk de kwantiteit het van de kwaliteit. In de berm van het Larixbosje zijn maar liefst 78 verschillende soorten hogere planten aangetroffen. De soortencombinaties wijzen echter nadrukkelijk op een storingssituatie. Het enige dat deze gevonden soorten met elkaar gemeen hebben is hun voorkeur voor een relatief vochtige standplaats. Zo staan Moeraszegge (*Carex acutiformis*), Kale jonker (*Cirsium palustre*) en Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*) hier bij ruderaal planten, zoals Vogelmuur (*Stellaria media*) en Straatgras of bij soorten die wijzen op een verdichte bodem, als Geknikte vossenstaart of Zilverschoon (*Potentilla anserina*).

POELEN EN LAAGTEN

In enkele extensief begraaide weilanden ligt een aantal poelen en laagten. In de Grenswai en Walenwei zijn ze merendeels niet omheind. De meeste hiervan blijven het hele jaar door water bevatten. In de loop van de zomer valt echter steeds een groot deel van de oevers droog. Dit is mede te danken aan de flauwe hellingshoek van de oevers. Dit vormt een prima uitgangssituatie voor een interessante vegetatie. De Walenwei is in tegenstel-

TABEL II. Floristische samenstelling van enkele biotopen (W1= Grenswai; W2= weiland grenzend aan Grenswai buiten beheersgebied Lilbosch; W3= Walenwei; W4= weiland grenzend aan Walenwei buiten beheersgebied Lilbosch; A1= akkertje 'Aan de Plantage' (in 1995 braak gelegen); A2= akker 'Achter de Plantage'; A3= akker 'Aan de Plantage'. Verklaring Tansley-codes: d= dominant, soort overheerst; c= co-dominant, soort overheerst samen met andere soorten; a= abundant, soort zeer veel aanwezig, maar nooit (co-)dominant; f= frequent, soort minder talrijk, maar niet schaars; o= occasional, soort schaars, hier en daar voorkomend; r= rare, soort is zeldzaam; s= sporadic, soort is zeer zeldzaam, slechts enkele exemplaren; l= local, alleen plaatselijk binnen het afgegrensd gebied (dus steeds in combinatie met andere code, lf, la etc.).

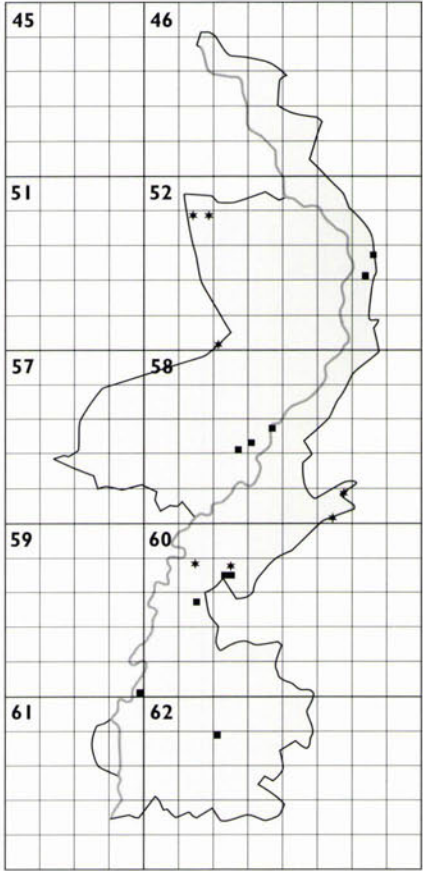
Soort		W1	W2	W3	W4	A1	A2	A3
<i>Acer pseudoplatanus</i>	Gewone esdoorn					o		
<i>Achillea millefolium</i>	Gewoon duizendblad				o			
<i>Agrostis canina</i>	Moerasstruisgras			f				
<i>Agrostis capillaris</i>	Gewoon struisgras	o			o			
<i>Agrostis stolonifera</i>	Fioringras		f					
<i>Ajuga reptans</i>	Kruipend zenegroen	s						
<i>Alnus glutinosa</i>	Zwarte els	r						
<i>Alopecurus geniculatus</i>	Geknikte vossenstaart	lf	lf	la	f	la		
<i>Alopecurus pratensis</i>	Grote vossenstaart		f	f				
<i>Anisantha sterilis</i>	Ijle dravik					o		
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Fluitekruid			o				
<i>Apera spica-venti</i>	Grote windhalm					a	a	f
<i>Aphanes inexpectata</i>	Kleine leeuweklauw						o	
<i>Arabidopsis thaliana</i>	Zandraket						o	
<i>Arrhenatherum elatius</i>								
subsp. <i>elatius</i>	Gewone glanshaver			o				
<i>Artemisia vulgaris</i>	Bijvoet			o			o	f
<i>Bromus hordeaceus</i>								
subsp. <i>hordeaceus</i>	Zachte dravik	o	o	o				
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Gewoon herderstasje		f	f		f	o	
<i>Cardamine hirsuta</i>	Kleine veldkers			o				
<i>Cardamine pratensis</i>	Pinksterbloem	o	o	o				
<i>Carum carvi</i>	Echte karwij			s				
<i>Centaurea cyanus</i>	Korenbloem						f	o
<i>Centaurea jacea</i>	Knoopkruid						r	
<i>Cerastium fontanum</i>								
subsp. <i>vulgare</i>	Gewone hoornbloem	o		o				
<i>Cerastium glomeratum</i>	Kluwenhoornbloem		o			f		
<i>Chaerophyllum temulum</i>	Dolle kervel					s		
<i>Chenopodium album</i>	Melganzenvoet						o	f
<i>Chrysanthemum segetum</i>	Gele ganzebloem					o	s	
<i>Cirsium arvense</i>	Akkerdistel	f	o	f	o		f	r
<i>Cirsium palustre</i>	Kale jonker			o				
<i>Cirsium vulgare</i>	Speerdistel			o		o	f	r
<i>Conyza canadensis</i>	Canadese fijnstraal			lf			f	
<i>Crepis capillaris</i>	Klein streepzaad			o		o		
<i>Dactylis glomerata</i>	Kropaar			o	o			
<i>Daucus carota</i>	Peen						f	
<i>Echinochloa crus-galli</i>	Hanenpoot							o
<i>Elytrichia repens</i> subsp. <i>repens</i>	Kweek			f	o			
<i>Epilobium hirsutum</i>	Harig wilgeroosje	r						
<i>Epilobium tetragonum</i>	Kantige basterdwederik					r		
<i>Equisetum arvense</i>	Heermoes						o	
<i>Erysimum cheiranthoides</i>	Gewone steenraket							r
<i>Fallopia convolvulus</i>	Zwalwtong						o	o
<i>Festuca arundinacea</i>	Rietzwenkgras							r
<i>Festuca pratensis</i>	Beemdlangbloem	d						
<i>Festuca rubra</i>	Rood zwenkgras	o		a				
<i>Galeopsis tetrahit</i>	Gewone hennepnetel						r	
<i>Galium aparine</i>	Kleefkruid					o	f	f
<i>Geranium dissectum</i>	Slipbladige ooievaarsbek	o		lf		f		
<i>Geranium molle</i>	Zachte ooievaarsbek		o					
<i>Geranium pusillum</i>	Kleine ooievaarsbek			f		o		
<i>Glyceria fluitans</i>	Mannagras		f					
<i>Gnaphalium uliginosum</i>	Moerasdroogbloem			o				
<i>Holcus lanatus</i>	Gestreepte witbol	f	f	f	o	o	lf	
<i>Hypochaeris radicata</i>	Gewoon biggekruid			r				
<i>Juncus bufonius</i>	Greppelrus	f					o	

ling tot de Grenswai pas na het groeiseizoen 1995 begraaide. In het laatste weiland is bovendien in sterkere mate sprake van kwel. Uit tabel I blijkt overduidelijk dat juist in deze

biotopen de hoogste botanische waarden aanwezig zijn. Het zwaartepunt ligt in de Grenswai. Hier is de invloed van kwel heel duidelijk. Indicatoren zijn onder andere Bos-

vervolg TABEL II

Soort		W1	W2	W3	W4	A1	A2	A3
<i>Juncus conglomeratus</i>	Biezenknoppen	o		f				
<i>Juncus effusus</i>	Pitrus	f						
<i>Lactuca serriola</i>	Kompassla					o		
<i>Lamium purpureum</i>	Paarse dovenetel			f		f		
<i>Lapsana communis</i>	Akkerkool					o	f	
<i>Linaria vulgaris</i>	Vlasbekje			o				
<i>Lolium multiflorum</i>	Italiaans raaigras	r						r
<i>Lolium perenne</i>	Engels raaigras		f	o	d			
<i>Lotus pedunculatus</i>	Moerasrolklaver	f		o				
<i>Lycopus europaeus</i>	Wolfspoet	r						
<i>Matricaria recutita</i>	Echte kamille	o				f	a	f
<i>Mentha arvensis</i>	Akkermunt	r						
<i>Myosotis arvensis</i>	Akkervergeet-mij-nietje					a	o	f
<i>Myosotis laxa</i>	Zompvergeet-mij-nietje	o						
<i>Myosotis scorpioides</i>	Moerasvergeet-mij-nietje	o						
<i>Papaver dubium</i>	Bleke klapproos						o	
<i>Papaver rhoeas</i>	Grote klapproos					o		
<i>Persicaria amphibia</i>	Veenwortel	o						
<i>Persicaria lapathifolia</i>	Beklierde duizendknoop						r	f
<i>Persicaria maculosa</i>	Perzikkruid							r
<i>Phleum pratense</i> subsp. <i>pratense</i>	Timoteegras			la		r		s
<i>Phragmites australis</i>	Riet			o				
<i>Plantago major</i>								
subsp. <i>intermedia</i>	Getande weegbree	la						
<i>Plantago major</i> subsp. <i>major</i>	Grote weegbree						o	o
<i>Poa annua</i>	Straatgras		o		a	c	f	a
<i>Poa trivialis</i>	Ruw beemdgras		a	a	a	a		o
<i>Polygonum aviculare</i>	Varkensgras			o			o	f
<i>Potentilla anserina</i>	Zilver schoon	f						
<i>Ranunculus acris</i>	Scherpe boterbloem	o		o	o			
<i>Ranunculus flammula</i>	Egelboterbloem		f					
<i>Ranunculus repens</i>	Kruipende boterbloem	la	f	la	o	a	o	
<i>Raphanus sativus</i>	Radijs						o	r
<i>Rorippa palustris</i>	Moeraskers	r						
<i>Rumex acetosa</i>	Veldzuring			f				
<i>Rumex acetosella</i>	Schapezuring			o				
<i>Rumex crispus</i>	Kruhzuring	o	o	o	o	o		
<i>Rumex obtusifolius</i>	Ridderzuring		o	la	f	f	o	o
<i>Sagina procumbens</i>	Liggende vetmuur	r						
<i>Salix caprea</i>	Boswilg	s						
<i>Salix cinerea</i> subsp. <i>cinerea</i>	Grauwe wilg	s						
<i>Senecio vulgaris</i>	Klein kruiskruid						o	
<i>Sisymbrium officinale</i>	Gewone raket					r		
<i>Sonchus arvensis</i>	Akkermelkdistel					r		r
<i>Sonchus asper</i>	Gekroesde melkdistel					r		
<i>Sonchus oleraceus</i>	Gewone melkdistel					r	o	
<i>Stellaria graminea</i>	Grasmuur	o	o		r			
<i>Stellaria media</i>	Vogelmuur		a	la	f		a	f
<i>Taraxacum officinale</i>	Gewone paardebloem		f	o	f	f		
<i>Trifolium dubium</i>	Kleine klaver	f		o		o		
<i>Trifolium hybridum</i>	Basterdklaver	la		lf		o		
<i>Trifolium pratense</i>	Rode klaver			lf		f		
<i>Trifolium repens</i>	Witte klaver	lf	f	f	o			
<i>Tripleurospermum maritimum</i>	Reukeloze kamille			s		la		
<i>Tussilago farfara</i>	Klein hoefblad						s	
<i>Urtica dioica</i>	Grote brandnetel		o	f	o			o
<i>Veronica arvensis</i>	Veldereprijs					f	f	
<i>Veronica hederifolia</i>								
subsp. <i>hederifolia</i>	Akker-klimopereprijs			f				
<i>Veronica serpyllifolia</i>	Tijmereprijs	f				o		
<i>Vicia cracca</i>	Vogelwikke			o				
<i>Vicia hirsuta</i>	Ringelwikke	o		o		o	f	
<i>Vicia sativa</i> subsp. <i>nigra</i>	Smalle wikke	o				r	s	
<i>Vicia tetrasperma</i>								
subsp. <i>tetrasperma</i>	Vierzadige wikke	f				o	lf	o
<i>Viola arvensis</i>	Akkerviooltje					o	a	

FIGUUR 4. Vindplaatsen van de Bleekgele droogbloem (★) en Ingensneden dovenetel (■) in Limburg sedert 1980 (archief Plantenstudiegroep).

potenties van het gebied.

De meest interessante vondst is echter de Bleekgele droogbloem (*Gnaphalium luteoalbum*; figuur 3). Volgens de Atlas van de Nederlandse Flora is de soort na 1950 alleen in een drietal uurhokken op de grens van Limburg en Noord-Brabant gevonden (MENNELMA et al., 1985). Figuur 4 geeft de Limburgse vindplaatsen sedert 1980 weer. In de Walenwei is in 1994 in de meest westelijke poel, op een drooggevallende zandige oever een twintigtal bloeiende exemplaren van deze plant aangetroffen. In 1995 was deze pionierplant nog slechts in klein aantal aanwezig: één bloeiende plant en enkele kleine rozettes. Deze vondst is vooral zo interessant omdat de Bleekgele droogbloem een kensoort is van het Dwergbiezen-verbond (*Nanocyperion flavescentis*), een in Nederland steeds zeldzamer wordende plantengemeenschap. Het Dwergbiezen-verbond is een pioniergemeenschap die slechts korte tijd in stand blijft, op open, vochtige, meestal verdichte bodem. Zij wordt aangetroffen in en langs droogvallende plassen, vennen en duinmeertjes, op karrensporen, op vochtige akkers en

bies (*Scirpus sylvaticus*), Veldrus (*Juncus acutiflorus*) en Geoord helmkruid (*Scrophularia auriculata*) (WEEDA, 1985-1994). De aanwezigheid van Schildereprijs (*Veronica*

scutellata), Moerasstruisgras (*Agrostis canina*), Biezenknoppen (*Juncus conglomeratus*), Echt duizendguldenkruid en Waterpostelein (*Lythrum portula*) vormt een indicatie van de

FIGUUR 5. *Ingesneden dovenetel*.

dergelijke (DEN HELD, 1983; WESTHOFF & DEN HELD, 1969). Voorts waren nog Grepelrus (*Juncus bufonius*), Moerasdroogbloem (*Gnaphalium uliginosum*) en Getand vlotgras (*Glyceria notata* subsp. *declinata*) aanwezig. Veel andere (zeldzame) kensoorten ontbreken echter nog. Het verschijnen van de Bleekgele droogbloem is een hoopvol teken voor de toekomst.

OVERIGE BIOTOPEN

Naast graanakkers zijn er in het gebied ook

hakvruchtakkers. Deze worden vrij intensief bewerkt. Aan de rand van zo'n hakvruchtakker (Larixbosje) is een aantal exemplaren van de Ingesneden dovenetel (*Lamium hybridum*; figuur 5) gevonden. Deze soort, die houdt van voedselrijke akkers, is in het westen van Nederland vrij gewoon. Uit figuur 4 blijkt dat dit in Limburg bepaald niet het geval is.

Dat laatste geldt ook voor de Echte karwij (*Carum carvi*). Een exemplaar bevond zich in de Walenwei en twee planten stonden enkele honderden meters hier vandaan op een grazig landbouwpad.

Een andere opmerkelijke soort is Groot akkerscherm (*Ammi majus*). Vlak buiten het eigenlijke beheersgebied stonden aan de rand van een maïsakker enkele tientallen planten.

CONCLUSIES

De invloed van een langdurig landbouwkundig gebruik springt in het oog. Hoewel enkele interessante, in Limburg weinig voorkomende soorten, zijn aangetroffen moet de conclusie zijn dat de vegetatie zich bevindt in een tussenstadium aangepast aan een overgangssituatie van een intensief landbouwkundig grondgebruik naar landbouwmethodes waarbij de natuur nadrukkelijk aan bod komt. Soorten die kenmerkend zijn voor zo'n overgang hebben logischerwijs nog de overhand. Het ingezette beheer wettigt echter de verwachting dat over een aantal jaren een meer uitgebalanceerde flora aanwezig zal zijn. Met name de Grenswei, die onder sterke invloed

van kwel staat, vormt een potentieel rijk gebied. Hetzelfde geldt voor de Walenwei met zijn mozaïek van grondsoorten. De eerste tekenen voor deze toekomstige rijkdom zijn zeer zeker al aanwezig.

SUMMARY

THE FLORA OF THE LILBOSCH AREA

The article describes the present situation of the flora in the Lilbosch area. It analyses the vegetation on the basis of a floristic survey of several biotopes and discusses the floristic potential of the area.

The influence of long-term agricultural use of the area is obvious. Although we found some interesting species which are not very common in Limburg, the conclusion must be that the vegetation is not yet fully developed.

The area is in a state of transition from intensive agricultural use to more extensive methods which provide more opportunities for natural vegetation. Species indicating such a transitional state are of course dominant.

The conservation measures which have been implemented justify the expectation that a more balanced flora will develop in a relatively short time. The part known as the Grenswei, which was previously heavily influenced by seepage, potentially forms a particularly rich area. The same is true for the Walenwei, with its mosaic of soil types. The first signs of future diversity are already evident.

LITERATUUR

- CORTENRAAD, J. & T. MULDER, 1989. Bedreigde planten van Limburg. *Natuurhistorisch Maandblad* 78 (11): 181-198.
- DEN HELD, J.J., 1983. Beknopt overzicht van Nederlandse plantengemeenschappen. Wetenschappelijke mededelingen K.N.N.V. nr. 134, Hoogwoud, K.N.N.V.
- MENNEMA, A., A.J. QUENÉ-BOTERENBROOD & C.L. PLATE, 1985. *Atlas van de Nederlandse Flora*, deel 2. Utrecht: Bohn, Scheltema en Holkema.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 1990. *Heukels' Flora van Nederland*, Groningen: Wolters-Noordhoff.
- WEEDA, E.J., 1985 t/m 1994. *Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties* deel 1 t/m 5, I.V.N., VARA, Vewin.
- WEEDA, E.J., R. VAN DER MEIJDEN & P.A. BAKKER, 1990. Concept Rode Lijst: bedreigde en uitgestorven planten in Nederland. *Gorteria* 16 (2).
- WESTHOFF, V. & A.J. DEN HELD, 1969. *Plantengemeenschappen van Nederland*. Zutphen; Thieme & Cie.

FIGUUR 6. Overzicht van het recent ingerichte gemeentelijk terrein (voormalig sparrenbos), grenzend aan de Grenswei.